

L'ESCLTURA DE SANT IGNASI DE LOIOLA A SANTA MARIA D

Exercicis espiritu

Carme Munté

Fotos: Agustí Codinach

En tres ocasions sant Ignasi de Loiola, fundador de la Companyia de Jesús, va fer estada a Barcelona. L'Ignasi que va arribar a la Ciutat Comtal poc tenia a veure amb aquell cavaller de la noblesa guipuscoana. De les nobles vestimentes se n'havia deslliurat a Montserrat, mentre que a Manresa va viure una profunda experiència espiritual. Quan va arribar a Barcelona tenia tot l'aspecte ja d'un sant Ignasi completament transformat per Déu.

L'escultura de bronze que podem veure a la capella de sant Ignasi de la basílica de Santa Maria del Mar, obra de Lau Feliu, posa en relleu la faceta de captaire i pelegrí que mostrava durant la seva estada de dos anys a Barcelona, entre 1524 i 1526 (només cal fer un cop d'ull a les mans i als peus desproporcionadament grans respecte de la resta del cos). Però l'escultura, amb la seva obertura central, també és tota ella una invitació no únicament a asseure's al costat sinó també a sobre, a sentir-se acomboiat per aquest sant Ignasi que convida a la pregària, o a practicar, com diu l'arquitecte Eloi Aran, «uns exercicis espirituals en pedra».

Renovació de la capella

La nova capella de Sant Ignasi, en un lateral de la basílica, va ser inaugurada el 31 de juliol passat, coincidint amb la festivitat de sant Ignasi de Loiola i amb la cloenda de l'Any Jubilar del Camí Ignasià. La capella rememora el punt exacte on, segons la tradició, el sant de Loiola demanava almoïna mentre oïa missa i l'aspecte que devia tenir aleshores: vestit amb un sac, amb els peus descalços i amb la mà estesa pidolant uns quants diners per repartir-los entre els pobres. Un record que ara pren més relleu gràcies a la renovació de la capella, que ha estat promoguda per la Companyia de Jesús a Catalunya, amb el suport de la basílica de Santa Maria del Mar. La intervenció ha anat a càrrec de Josep Maria Riera, arquitecte de l'arquebisbat de Barcelona, i del T113-Taller d'Arquitectura i Urbanisme.

«Calia reformar la capella de Sant Ignasi de la basílica de Santa Maria del Mar», reconeix Josep Maria Riera, cap de Béns Immobles de l'arquebisbat de Barcelona. «Aquest és l'únic espai ignasià que perviu a Barcelona, per això l'hem de mantenir, guardar i promoció», afegeix Eloi Aran, soci del T113-Taller d'Arquitectura i Urbanisme.

I així va ser que es van posar mans a l'obra amb la complicitat de l'escultor Lau Feliu. En un primer moment es va pensar a situar sant Ignasi damunt dels graons de la capella, on hi ha precisament la placa que en recorda l'es-

Escultura de sant Ignasi, obra de Lau Feliu.

La placa als graons de la capella recorda l'estada del sant.

tada a la ciutat. Però aleshores quedava d'esquena al presbiteri. Finalment, doncs, es va optar per col·locar l'escultura (200 kg de pes i 1,7 m d'alçada) asseguda de cara a l'altar. La col·locació d'un banc llarg de fusta convida a situar-se al seu costat. «La imatge convida a asseure's al costat i resar», expressa l'escultor Lau Feliu. «Volem que sigui un element més per aprofundir en la fe, posar-se a pregar al costat d'un dels grans sants de l'Església», afegeix Josep Maria Riera. Si una de les mans està estesa demanant almoïna, l'altra porta el llibre *Constitucions* de la Companyia de Jesús, com és propi a les imatges de sants fundadors.

Dos elements més completen la capella: una talla de la Mare de Déu d'Arantzazu i una reproducció del medalló de la Creu del Tort de Manresa. Precisament la imatge de la patrona de Guipúscoa va ser portada en pelegrinatge fins a Barcelona per un grup d'australians que estaven fent el Camí de Sant Ignasi. Cal afegir finalment un altar mòbil de fusta amb l'emblema de la Companyia de Jesús, alhora que properament s'inclourà un audiovisual que explicarà qui era sant Ignasi de Loiola i la importància del Camí Ignasià.

Trencar la distància entre sagrat i profà

La nova capella de Sant Ignasi de Loiola està cridada a esdevenir un focus d'espiritualitat ignasiana de primer ordre. De forma natural, els pelegrins que segueixen la ruta per la Barcelona Ignasiana situen ja la capella com a espai ineludible de visita i de pregària. Però és que, a més, la disposició de la capella també està cridada a donar resposta a un nou tipus d'arquitectura sagrada que tendeix a baixar les imatges dels sants dels seus pedestals i a posar-les entre la gent.

«La intervenció és singular, no només perquè s'hi ha introduït un nou element escultòric, sinó també per les diferències que presenta respecte la composició tradicional de les grans capelles», expressa l'arquitecte Pepe Giacalone, soci fundador de T113-Taller d'Arquitectura i Urbanisme. «Elimina la distància entre el sacre i el profà», afegeix. Maria del Mar Viladot, també sòcia fundadora del mateix despatx d'arquitectes, explica que a través dels diferents projectes que realitzen fan aquestes petites transformacions de l'espai, «de manera que convidi a una nova forma d'evangelitzar, a una nova forma de viure en comunitat al segle XXI, sense aquestes distàncies i barreres que, malgrat que no són físiques, sí que són mentals». «Els sants t'acompanyen en el camí cap a Déu i per això és important que la proximitat també sigui física», conclou el també arquitecte Eloi Aran.

Col·locació d'una nova creu

L'escultura de sant Ignasi de Loiola no és l'única novetat artística a la basílica gòtica

DEL MAR ÉS UNA INVITACIÓ A LA PREGÀRIA

als en pedra

de Santa Maria del Mar. Tal com explica Josep Maria Riera, arquitecte de l'arquebisbat de Barcelona, s'ha procedit també a enretirar uns tres metres la imatge de la Mare de Déu, de manera que quedi just darrere del presbiteri, i, en canvi, a col·locar una gran creu penjada del sostre que és «la que realment ha de presidir l'altar». La creu actual és provisional mentre s'acaba d'elaborar la definitiva, que ja estarà col·locada el proper 19 de novembre coincidint amb un gran acte de la Misericòrdia que se celebrarà a la basílica.

Detalls de l'escultura.

ELOI ARAN

«Aquest és l'únic espai ignasià que perviu a Barcelona, per això l'hem de mantenir, guardar i promocionar»

JOSEP MARIA RIERA

«Volem que sigui un element més per aprofundir en la fe, posar-se a pregar al costat d'un dels grans sants de l'Església»

PEPE GIACALONE

«La intervenció és singular per les diferències que presenta respecte la composició tradicional de les grans capelles»

Imatge de la Mare de Déu d'Arantzazu.

Medalló de la Creu del Tort de Manresa.

Sant Ignasi a Barcelona

Tres són les estades que Ignasi de Loiola va fer a la ciutat de Barcelona. La primera va durar només un mes, mentre es preparava per viatjar a Jerusalem. A mitjans de febrer del 1523 deixava Manresa i es dirigia cap a Barcelona, on va embarcar cap a Itàlia i Terra Santa.

La segona va tenir lloc l'any següent quan, a la tornada de Jerusalem, va decidir estudiar llatí a Barcelona per emprendre el camí del sacerdot. Aquesta vegada s'hi va estar uns dos anys, entre 1524 i 1526. Vivia a la ja desapareguda casa d'Agnès Pascual i estudiava gramàtica llatina amb el mestre Jeroni Ardèvol a la també desapareguda casa dels Estudis Generals, al carrer de la Bòria, tocant a la plaça de l'Àngel.

La tercera va durar un màxim de tres mesos quan, a causa dels impediments de seguir els seus estudis a Salamanca, va decidir, el setembre de 1527, prosseguir-los a París i, passant per Barcelona, va arribar a París el 2 de febrer del 1528.

És durant la segona estada que sant Ignasi demanava habitualment almoïna per repartir-la entre els pobres als graons d'una de les capelles laterals de Santa Maria del Mar, que era la seva parròquia.

Probablement, a aquestes tres estades podríem afegir-hi un parell més d'ocasions en les quals sembla que va estar de pas a la ciutat. La primera és anterior a la seva conversió i devia ser cap al 5 de març del 1519, data en què el Duc de Nájera, virrei de Navarra, va rebre a la catedral de Barcelona el Toisó d'Or. No és concebible que Ignasi, com a gentilhome que era del Duc, no l'acompanyés en una ocasió com aquesta. Així s'explica la frase que trobem a la seva *Autobiografia* (núm. 18) i que fa referència als temors que tenia en dirigir-se a Barcelona per embarcar cap a Jerusalem: «On trobaria molts que el coneguessin i l'honressin», frase que no tindria sentit si no hagués estat ja a la ciutat.

Finalment, Ignasi podria haver passat encara una altra vegada per Barcelona, quan l'abril del 1535, acabats els estudis a París, i després de passar uns mesos a Espanya, es va embarcar cap a Venècia. Ho devia fer a València, i podria haver fet escala a Barcelona.